

**מסלולי מצוינות שמציע
משרד החינוך בחטיבת
הביניים**

עתודה מדעית-טכנולוגית

(הגורם האחראי: המנהל למדע וטכנולוגיה, משרד החינוך)

תכנית התערבות בית-ספרית שמטרתה להגדיל את מספר התלמידים שמסיימים חמש יחידות במתמטיקה ובשני מקצועות נוספים, מדעיים או טכנולוגיים. התכנית פועלת ב-279 בתי ספר ברחבי הארץ, שהם ברובם שש-שנתיים גדולים. בית ספר שמשותף בתכנית מקים כיתת-אם נפרדת לתלמידי התכנית. כיתה זו מקבלת תוספת של שעות לימוד, בעיקר בתחומי הפיזיקה והמחשבים. הכיתה לומדת באמצעות חומרי לימוד מיוחדים ומשובצים אליה מורים טובים.

לאחר שש שנות פעילות, התכנית רשמה בבתי הספר שבהם היא פועלת גידול בשיעור בוגרי חמש יחידות בשלושה מקצועות לימוד, מכ-8% בשנת 2012 לכ-14% בשנת 2017 (שיפור דומה לשיפור הלאומי בשיעור בוגרי חמש היחידות במתמטיקה). בחודשים האחרונים הרשות הארצית למדידה והערכה מסיימת מחקר הערכה על הצלחת התכנית ועל השפעתה, הן על תלמידיה והן על כלל התלמידים העשייה החינוכית בבתי הספר שבהם היא פועלת.

"מיצוי ומצוינות"

(הגורם האחראי: האגף לחינוך על-יסודי, משרד החינוך)

תכנית לקידום תלמידים מצטיינים ותלמידים מתקשים במתמטיקה בחטיבות הביניים. התכנית החלה כניסוי חלוץ בשנת 2003 בכ-50 חטיבות ביניים והגיעה לכלל בתי הספר בשנת 2010. לצד שלוש ההקבצות במתמטיקה (א', ב', ו-ג') הקימה התכנית שתי הקבצות נוספות: 'מצוינות' למצטיינים, ו-'מיצוי' למתקשים. פותחו חומרי לימוד מיוחדים, שיטות הוראה מותאמות, וכן פיתוח מקצועי וליווי פדגוגי למורים. תכנית המצוינות בוצעה על-ידי הטכניון, ואילו תכנית המיצוי בידי האוניברסיטה העברית.

מחקרי הערכה שליוו את התכנית הצביעו על שיפור ניכר בהישגי התלמידים המתקשים, תוך עליה ברמת הביצועים. כיתות המצוינות התרחבו אף הן באופן משמעותי, ללא ירידה בממוצע ההישגים של הכיתה, אך גם ללא עליה. המורים דיווחו על שביעות רצון גבוהה מאיכות חומרי הלימוד, ההכשרות והליווי. הביקורת על התכנית הייתה שהזניחה את 'תלמידי האמצע', שלא יצרה המשכיות ללימודים בתיכון. היא עוררה ויכוח בין תומכי הקבצות למתנגדיהן, וכתוצאה מכך התכנית כבר אינה מיושמת מערכתית, אלא ברמה נקודתית.

כיתות מופ"ת

(הגורם האחראי: רשת מופ"ת)

ראשי תיבות של 'מתמטיקה, פיזיקה ותרבות'. תכנית שהוקמה בידי עמותה של מדענים יוצאי ברית המועצות לשעבר בשנות התשעים ופעלה כמרכזי העשרה לילדי העולים. בשנים האחרונות, התכנית נכנסה לתוך בתי הספר והיא פועלת ככיתת-אם נפרדת לתלמידים שנמצאו מתאימים. התכנית מציעה תכנים מיוחדים במתמטיקה, פיזיקה, אנגלית, מדעי המחשב, וכן סדנאות ופעילויות להעצמה. התכנית פועלת כיום ב-160 בתי ספר ברחבי הארץ, בדגש לפריפריה.

מחקרי הערכה על פעילות התכנית הצביעו על רמת ידע ומיומנות גבוהה, על יחס חיובי ומוטיבציה פנימית גבוהה של תלמידי התכנית, על שימוש בטכניקות אלגבריות לצד מיומנויות חקר, ועל השפעה מדרבנת של קיומן של כיתות מופ"ת בבית ספר על מורים ותלמידים שאינם משתתפים בתכנית. נמצאה תרומה ייחודית לחומרי הלימוד של התכנית שמתבססים על אבחון הידע והיכולות של כל תלמיד והתאמת החומרים לממצאי האבחון.

בנוסף, פועלות על-ידי עמותות חינוך תכניות מקומיות, בתיאום או כמיזם משותף עם משרד החינוך, כדוגמת: נחשון, קדם-עתידים, או מצוינות 2000.